

Pentru alte cuvinte se pot stabili anumite arii, în restul teritoriului apărind alte cuvinte, fie moștenite din latină, fie împrumutate din limbile maghiară, turcă, greacă sau chiar din limbile slave. Ceea ce ne obligă să considerăm însă cuvintele slave respective ca fiind împrumuturi vechi de tip bulgar este faptul că le întâlnim și în nordul și estul țării. Și aici raporturile pot fi din cele mai diferite. *Război* (de țesut) este general pe teritoriul limbii române, cu excepția nordului Moldovei, Bucovinei și Maramureșului, unde s-a răspândit termenul de origine ucraineană *stative*, având sensul inițial de 'tălpile războiului'. Față de *grădină* (de pomi), *livadă* (ngr. λιβάδι, probabil prin intermediu bulgar) este un termen regional în estul Moldovei și nord-estul Munteniei (vezi h. 2). Alături de termenul *sfredel*, în sudul țării și în Banat se folosește *burghiu*, cuvânt de origine turcească, mai ales cu sensul 'sfredel mic' (în Banat și *burghie*, evident pătruns prin intermediul limbii sârbe, vezi h. 4). Față de *strung*, *strug*, aproape general, în extremul nord-est al țării apar *estergă*, *estergal*, *estergai*, de origine maghiară. Pe lângă *pinteni*, în Moldova și Bucovina apare cuvântul *șpori* (vezi h. 7), iar alături de *doică*, în aceeași arie s-a răspândit *mancă* (vezi h. 13), de origine ucraineană, ca și *șpori*.

În ceea ce privește aspectul fonetic al cuvintelor citate mai sus, trebuie menționat că numai unul dintre ele pare a păstra vechiul grup **tolt : daltă* (< sl. sud. înaintea metatezei **dalto* < sl. com. **dolbto*)¹. Celelalte, la fel de răspândite pe teritoriul țării noastre, prezintă grupurile **tort*, **toll* etc. metatezate : *grădină*, *hrană*, *drag*, *plaz*, dar și ele pot fi vechi, întrucât metateza a început în sec. II — V e.n., în perioada când slavii s-au răspândit în Carpați și în Panonia, iar strămoșii cehilor și slovacilor s-au stabilit definitiv în Cehoslovacia de astăzi, aflându-se în strâns contact cu strămoșii slovenilor, croaților și sârbilor². Altele reflectă stadiul slav vechi (bulgar vechi) al nazalelor (de ex. *oglinđi* < *oglēdati*) sau prezintă trăsături specific bulgare : *št*, *žd*, *'a* (< **tj*, **kt'*, **dj*, **ě*) : *clește*, *peșteră*, *hrean*, *neastă* (< *neveastă*), *sfat* (< *sveat*), precum și *îr*, *îl* = bg. *ѣр*, *ѣл* : *stîlp*, *bîrnă*, *a învîrți*.

Acestor trăsături fonetice li se poate adăuga și *i* provenit din *y* (fenomen sud-slav, care apare încă în sec. al XI-lea) : *pir*, *năsiþ* (*nisiþ*). Multe cuvinte însă nu au nici o trăsătură specifică bulgară sau cel puțin sud-slavă, întrucât nu cuprind acele sunete și grupuri de sunete care au suferit transformări în epoca formării limbilor slave : de ex. *rană*, *babă*, *uliță* etc. Uneori însă întâlnim cuvinte care au indici fonetici „negativi“, ca de ex. *cesală* (< bg. *чесало*), pe care-l putem caracteriza ca nefiind de origine slavă de vest (cf. slovac. *cesadlo*).

Însă, în afară de criteriul fonetic, putem apela și la cel semantic pentru a determina originea sud-slavă (mai precis bulgară) a unui număr de cuvinte : de ex. *război* (de țesut), *a se grăbi* etc.³.

Așadar, dacă vom ține seama de toate cele trei criterii — fonetico-gramatical, semantic și geografic, caracterul sud-slav răsăritean (bulgar) al celor

¹ Vechimea acestei forme este contestată de unii cercetători, care presupun că aici putem avea de a face cu o adaptare a grupului inițial *dl*-(bg. *dlato*), neobișnuit în limba română. Cf. Acad. Al. Rosetti, *Istoria limbii române*. III, București, 1962, p. 103–105, 111–113.

² Vezi S. B. Bernstein, *Очерк сравнительной грамматики славянских языков*, Moscova, 1961, p. 216.

³ Cf. *Imprumuturi...*, p. 219 și urm.